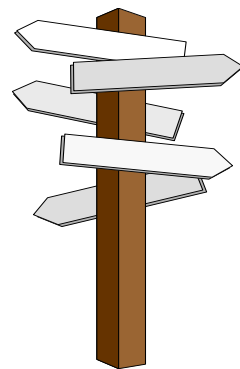

Útjelző

2004 SZEPTEMBER

Az E.K.E. Bányási Osztályának ismertetője

IV. évf. 14. sz.

BÁNSÁGI MAGYAR TERMÉSZETBARÁTOK 70 ÉVES JUBILEUMA

Különösen sikeres volt az Erdélyi Kárpát Egyesület számára az 1934-es esztendő, amikor hét új osztállyal bővült. Ebben az évben alakultak meg: február 18-án Oravicabányán a Krassói Osztály, július 22-én Boksabányán a Boksáni Osztály és október 15-én Temesváron a Bánsági Osztály. Ezt a pezsdülés a Kolozsváron élő **dr. Balogh Ernő** köztesztan professzornak köszönhető, aki 1933 - '39 között a bánsági karsztvidék feltárásával is foglalkozott. Mind a mai napig az általa készített térképet használják a szpeológusok a komárniki barlang kutatásakor. Így nem véletlen, hogy az oravicabányai magyar barlangászok (Molnár Kornél Árpád és társai), akik a tánár úr munkatársai lettek, elsőként alakítottak EKE osztályt a Bánságban.

Ez idő tájt Temesváron is szerveztek kirándulásokat különböző egyesületek és baráti társaságok, mégis hiánya volt egy, az igazi turizmusra szakosodott egyesületnek, mely az igényesebb természetjárókat is képes legyen kielégíteni. A temesvári alakuló közgyűlést lázas készülődés előzte meg. Meghívták a város magyarul beszélő természetbarátai mellett a régió EKE osztályainak és a kolozsvári központ képviselőit is. Az eseményt a vendéglősök ipartestületének dísztermében tartották, a Báthory (ma Carusso) utca 5 sz. alatt.

A gyűlést Becsky István mérnök nyitotta meg, majd átadta az elnöki tisztséget dr. Balogh Ernő egyetemi tanárnak, az EKE főtitkárának, aki örömének adott kifelyezést, hogy az alakuló Bánsági Osztály, sorrendben már a 19-ik. Az egyesület céljakét a turizmus népszerűsítését jelölte meg. Szolnok Gyula, az EKE propaganda szakosztályának főnöke az alapszabályzatot ismertette. A már 1930-ban megalakult aradi „Czárán Gyula” Osztály héttagú küldöttségét Zárai Jenő elnök vezette, aki

Vajda Ernő

üdvözölte az újonnan alakuló egyesületet és azon reményének adott hangot, hogy az aradi és temesvári osztályok turistái között testvéri együttműködés fog kialakulni. Klemens József elnök, a Krassói Osztály részéről köszöntötte az új osztály és kirándulásaik esetére felajánlotta szíves vendéglátásukat. A szintén krassói osztályhoz tartozó lugosiakat Kapcza Gyula képviselte.

G. Szabó László

(folytatás a második oldalon)

(G.Szabó László cikkének folytatása)

A közgyűlés egyhangúlag Prohaska Edét, dr.Miklósi Kornélt és Morodan Diont választotta meg díszelnököknek. Elnök **Vajda Ernő** a „Római Katolikus Gimnázium” igazgatója lett, alelnökök Nauer Géza és Gerdanovics Győző, főtitkár Somolik Töhötöm, titkár Cziaky István, pénztáros Mozer Robert, jegyző Majlát István, gazda Tartler István, ellenőrök Purcsi Lajos és Kürthy Béla, egyleti orvos dr.Urbanetz László, ügyész dr.Oberszt Zoltán. A választmányba Becsky István, dr.Gábor Dezső, Stancsa Ernő, Beamter Rezső, dr.Rajka Géza, Mertz Károly, Schmolik Dezső, Tapavicski Tivadar, Risztics Róbert, Hajnal Jolán, Weber Lujzi és Ludvig Ferenc kerültek. A felsorolt nevek közül, különösen a régi temesváriak emlékezhetnek, nem egy híres személyiségre.

Vajda Ernő megköszönte a bizalmat és megfogadta, hogy az egyesület felvirágoztatásáért fog dolgozni, módot nyújtva az egyesület turistáinak a hegyvidék sűrű látogatására. Az osztály megalakulásának fontosságát és érdemeit növeli, hogy egy nagyon feszült közhangulat közepette kellett szervezkedni. Ezekben a hónapokban a Temesvári Katolikus Püspökséget több értékes tulajdonától fosztják meg, a piarista templom oromzatáról eltávolítják az azt díszítő szobrokat, megcsontkítják a Dózsa utcai Mária szobor hátsó oldalán a – ma is hiányosan látható – feliratot. Ezt követték az összejöveteleinket kötelező hatósági engedélyhez való kötése, és folytathatnánk ...

Egyesületi tagokként, a temesvári természetbarátok először október 30-án kirándultak – Amrózy Gyula báró, a Magyar Párt Temes megyei elnökének temesremetei birtokára.

Az akkori szalonnasütésről készült fényképet az egyik résztvevő gyermeke megőrizte számunkra. November 24-én, szombaton vacsorát rendeztek a Mendnyanszky étteremben, az EKE tagok kölcsönös megismerkedése céljából, ha majd kirándulni mennek, mint egy család induljanak neki a havasoknak. A fatányérosra az aradi ekéseket is meghívták, hogy kifürkészék az egyesületi élet titkait.

December 20-án dr.Tulogdy János alelnök és Balogh Ernő főtitkár jöttek el Kolozsvárról, hogy „Séta Erdélyben” címmel, diavetítéssel egybekötött előadást tartsanak. Az esemény mély nyomot hagyott a bánági turisták emlékezetében. Balogh Ernő lebilin-cselő és szellemes előadásában utalt arra a fennségezésre mely a turistát a hegyek között elfogja, beszélt a bajtársi segítőkészségről ami a turistákban kifejlődik és arról is, hogy a dolgozó ember a hegyek között megszabadul a lelkét szorító kötelektől, a szabadság valamint a gazdagság nagyszerű illúzióját kapja osztályrészüln. Az előadás annyira fellelkesítette a hallgatóságot, hogy számosan ennek nyomán irakoztak be az egyesületbe.

Mind a négy bánági osztály nagyon aktív tevékenységet fejtett ki. Turistaházat, sípályát építettek illetve bérleltek, értékes barlangfeltáró munkát végeztek, fontos szerepük volt a téli sportok népszerűsítésében, turista kalauzokat adtak ki, hegyimentő tanfolyamokat szerveztek, turisztikai dokumentációs könyvtárakat hoztak létre, turista-ösvényeket jelöltek meg, ápolták a birodalomváltás előtti magyar turista hagyományokat, felújítva a Délvidéki Kárpát Egyesület és Czárán Gyula által bevezetett túrákat.

Egy 1937-es kimutatásból kitűnik, hogy taglétszám tekintetében az országos sorrend a következő volt: 1.Kolozsvár 507, 2.Arads 210, 3.Temesvár 193, taggal. A délbánági szorványban is, Boksabányán 71, Oravica-bányán 67 tag volt. A kirándulások számát illetően tudjuk, hogy minden osztály szervezett legalább 20 – 30 túrát és egyéb eseményt, az aradiak 100-nál többet is.

A felemelő, szép „ekés” kirándulásoknak a háború, majd a kommunista rendszer vetett véget. 1946-ban az ország összes turista egyesületét bekényszerítik a Román Népi Turista Egyesületbe, majd 1948-ban ezt is felszámolják, a vagyont államosítják és az ONT (Oficiul Național de Turism – Nemzeti Turisztikai Iroda) kezelésébe adják. Néhány vezető személyiséget politikailag üldöztek, deportálták őket, hogy szétriasszák a közösséget.

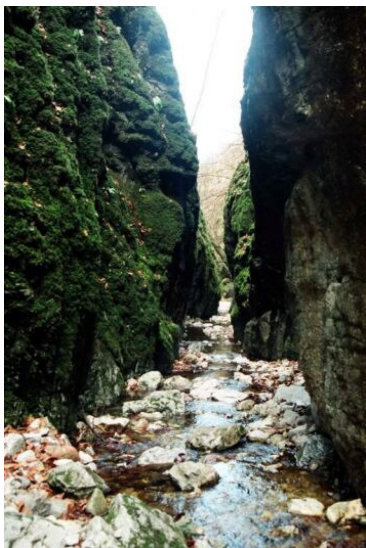
A rendszerváltás után, 2001 május 18-án újraelakultunk. Az említett négy egyesület helyett már csak Temesváron alakult meg a Bánági Osztály. Sajnos, ezidáig még Aradon sem sikerült önálló EKE osztályt újrászervezni. A jelenlegi 42 tagunk közül néhányan a szomszédos megyékből valók. Az egykori tagok közül pedig négyen még életben vannak, köztük a 95-ik születésnapjához közeledő Tunner Irénnel. Idős turista társainkat tiszteletbeli tagokká nyilvánítottuk. Az ő hozzájárulásukkal, valamint az elhunyt elődök gyermekei által megőrzött fényképek és egyéb tárgyi emlékekből, 2004 november 9-ikére jubileumi kiállítást szerveztünk, melyen szerepelnek jelenlegi legsikerültebb természetfotóink is. Ötvözve a múltat és jelent, mi is igyekszünk folytatni mindazt mit az előtűnk járók ezeltől 70 évvel oly lelkesen elindítottak.

Czárán Gyula nyomdokain, a Bihari hegyekben

A 2004-es esztendő egyik legsikerültebb túráját vezette Siska-Szabó Zoltán aradi ekés barátunk a Bihari hegyekbe. A Nyugati Érchegység és Czárán Gyula kiváló ismerője az első napon (amely félig kocsikázással telt el, a Temesvár – Arad – Nagyszalonta – Tenke – Belényes – Vaskohsziklás útvonalon) megmutatta nekünk a Rozdszakadékat, amely a Vertop-hágótól mintegy félórányi kapaszkodó után meglepő hirtelenséggel tárul a gyanútlan turista elé. Pengeéles sziklaktól felhasított vérző sebként az örökzöld fenyvesektől borított hegy oldalában – a Rozds szakadék megközelíthetetlenül tátong a lábunk előtt, akárhány szögből nézzük, mindig más, megdöbbentő látványt nyújt. Következett a Vércsorog vízesés, amely tömbháznai magasságból zuhog a mélybe és nevét meghazudtolva vér nem fröcsköl belőle...

A Szegyesdi völgy bejáratánál, a patak partján vertük fel sátrainkat, ahol minden együtt van, ami egy jó sátorozáshoz szükséges: festői, mondhatnám paradicsomi környezet, sima sátorhelyek, folyó víz, szemetes kukák (!), fából ácsolt, patyolatliszta árnyékszék .. soroljam még?

Szegyesdi völgy – Schmidl kőközt
(Siska Szabó Zoltán fotója)

A túra másodnapján a Szegyesdi völgyben elbújít, mintegy félszáz barlang közül kerestünk fel kettőt-hármat, de ehhez előbb 49-szer (nem számoltam...) átkeltünk a patakon, megcsodáltuk a Schmidl-kőközt – melegebb tájakon az ilyet kanyonnak hívják és csak utána bújunk be a József főhercegről elnevezett, minden mozdítható látvá-nyosságtól megfosztott barlangba. Mondanom sem kell, hogy a barlang így is csodálatos, milyen lehetett érintetlen korában? Csak az a barlangász kisszasszony volt szebb, aki egy barlangi csótányokra vadászó holland biospeológust kalauzolt a Szegyesdi völgy katakombáiban. Miért nem lettem én biospeológus?...

Az utolsó nap is tartogatott meglepetéseket: kettős defektet kaptam, így a harmatos reggel programja a gumi-javító felkutatása volt, ami az Isten háta mögötti faluvégén, vasárnap hajnalban nem volt könnyű feladat. Ezután már csak jobb jöhetett, és jött is, a másik meglepetés: a feneketlen Jókai-barlang, amelynek templomnyi bejárata meredeken a föld gyomrába vezetett! Ekkor értettük meg, hogy miért csak a nagy regényíróról elnevezett barlang bejáratának megtekintése volt a túratervben... A barlangtól jóformán meg sem álltunk volna az aradi Szabadság szoborig, ha közben nem kap Siska Zoli is defektet. Felejthetetlen túra volt!

Pataki Zoltán

(Balázs István beszámolójának folytatása a 4. oldalról)

Második nap is rossz esős időre ébredtünk, ezért a tervezett Lomnici csúcsra vezető túrát elhalasztották, más túrákkal helyettesítve. A Lengyel Tátrába, Zákopánéba, vezető turát néztük ki magunknak, ahova az egriek busza vitt. **Zákopáné** a Lengyel Tátra legfontosabb idegenforgalmi és téli sportközpontja. Mi a város közelében lévő Giewont, 1894 m magas sziklahegyét másztuk meg. A Giewont alakja egy fekvő lovaghoz hasonlít és a legenda szerint háború esetén feléled és megvédi a lengyel népet az ellenségtől. A legenda miatt is nagyon sokan keresik fel a hegységet, de szembetűnő a tisztaság is. Jó szokás a lengyel és a szlovák oldalon egyaránt, hogy minden menedékházban és fontosabb csúcson lehetséges lepecsételni térképet, képeslapot, ami bizonyítja, hogy valóban ott járt a túrázó... A csúcson sajnos ködös idő fogadott erős széllel, lefelé haladva szerencsénkre kezdett kisűtni a nap, így megcsodálhattuk a „fekvő lovat” napsütésben is. A városba érve, kiadós eső fogadott így búcsúztunk el Zákopánétól – irány vissza Szlovákiába remélve, hogy másnap megfelelő idő lesz.

Harmadik nap végre arra ébredtünk, hogy kitűnő az idő, így aztán irány a Lomnici csúcs ...! A „Lomnický štít” a második legnagyobb csúcs a Kárpátokban, magassága 2632 m, ezért csak hegyivezetővel lehet feljutni gyalog, aki viszont nem kíván hosszan menetelni felvonót (lonovka) vehet igénybe amely felrepített kb. 40 perc alatt, de így mégis más ...! Mivel sokáig a legmagasabb csúcshoz vélték, számos ösvény vezet fel. A vezetőink a felvonó indulójánál vártak ránk, de mivel az idő szeles volt, többször elhalasztották az indítást, ezért úgy döntöt a csapat, hogy gyalog teszi meg a távolságot. A vezetőikkel a gerincen találkoztunk ismét, mivel innen már csak velük valamint kötélbiztosítással haladhat a túrázó. Egy vezetőre négy túrázó jut. Én az egriek csoportjába kerültem és Haak Gejza bácsi volt a vezetőnk akit az egriek már ismertek. Egy gyors beöltözés után, ami abból állt, hogy összekötöttük egymást kötéllal, irány a csúcs, amit jó két óra múlva el is értünk. Végig nagyon jó tempóval és kitűnő időben haladtunk, a régi felvonó útvonala alatt. A csúcson található a Szlovák Tudományos Akadémia Asztronómiai Intézetének egyik munkahelye és egy meteorológiai állomása, valamint egy kis étterem és Európa legmagasabban lévő postahivatala.

A csúcsról gyönyörű a kilátás a fontosabb tátrai csúcsok felé. Mivel felvonóval is meg lehet „mászni” ezért elég sokan érkeznek naponta a csúcsra. Egy jól megérdemelt pihenő után indultunk vissza, Gejza bácsi vezetésével, aki szlovák létére elég jól beszél magyarul. A túra végén Gejza bácsi egy szép képeslap gyűjtemennyel lepelt meg bennünket, melyeken a legfontosabb tátrai csúcsok láthatók.

A negyedik napra a Gerlachfalvi csúcs volt betervezve, amenyiben jó az idő, rossz idő esetén ugyanis nem engedélyezik a túrázást. Szerencsére az idő jónak ígérkezett, ezért hajnali négykor indult a busz a kempingből Tátraszéplak felé. A város szanatóriumáról híres, itt kezelte magát többek között Ady Endre és Tóth Árpád is. Terepjáróval mentünk fel a Sziléziai házig, mely 1670 m magasságban található a Gerlachfalvi csúcs alatt. A csúcsra csak idegenvezető által vezetett túra végén lehet feljutni, felvonó szerencsére nincs. A békéscsabai Bihargókkal egy csapatban próbáltam legyőzni a hegyet, Edvárd idegenvezetőnk vezetésével. Míg haladtunk felfelé rájöttünk, hogy ez nem is egy túra hanem valóságos tortúra... A Kárpátok legmagasabb pontjára kb. 11 órakor értünk fel, gyors fotó, „ebéd” majd pedig irány vissza, mivel még hosszú az út a Batizfalvi tóig, ahova kora délután érkezünk meg. Búcsú Edvárdtól, hiszen innen idegenvezető nélkül megyünk tovább. A Lomnici csúccsal elentétben a Gerlachfalvi könnyebb de jóval hosszabb. Egy jó óras pihenés és napozás után, az egész csapat, kb. 20-an ereszkedtünk lefelé Felsőhági irányába, amely még a Monarhia éveibe létesült tudószanatóriumáról nevezetes.

A legutolsó Tátrába töltött este, beszélgetéssel zárult, felevenítve az élményeket.

Másnap hajnalban indultunk vissza, útközben megálltunk a **Betléri kastélynál** mely egy 70 hektáros, fenőkkel beépített parkban áll. Andrassy István kuruc generális építette a XVIII. század elején. Jelenleg múzeumként működik és úgy van berendezve, ahogy azt az Andrassyak hagyták 1944-ben. Említésre méltó a kastély könyvtára, festményei és vadásztrófeái. Szlovákiát elhagyva, Magyarországon keresztül érkezünk meg Nagyváradra, ahol elbúcsúztunk túratársainktól a mielőbbi viszontlátás reményében.

Magas – Tátra

Augusztus 11 – 17 között az **Erdélyi Kárpát Egyesület** és az **Egri Kárpát Egyesület** rendezésében hat EKE osztály turázói vettek részt – Marosvásárhelyről, Kolozsvárról, Csíkszeredából, Nagybányáról, Szatmárról, valamint ketten: Schultész Gabi és jómagam, a Bánsági osztály részéről – egy csodálatos Tatrai kiránduláson.

Augusztus 11-én, a Bükk hegység lábainál, síkság és hegyvidék találkozásánál fekvő, csodálatosan szép **Eger** városával ismerkedtünk. Délután egy városnéző során az egri házigazdák bemutaták a városukat. A város legnevezetesebb építménye természetesen a vár mely Gárdonyi Géza „Egri csillagok” regénye révén lett híres. Itt 1552-ben az első török támadás alkalmával a 2100 fős védősereg, Dobó István várkapitány vezetésével, 80000 főnyi török sereget vert vissza. Az 1596-os újabb ostrom során azonban a vár elesett.

Közben böngészünk a túralehetőségeket. Naponta két-három túra közül lehet választani:

- nehéz, gerinc- vagy csúcsmászás,
- völgytúra,
- könyű sétá

Augusztus 12-én folytatuk utunkat a Tátra felé, útközben meglátogattuk a hajdani Gömör vármegye központját, **Krasznahorka várát**, mely a leghíresebb felvidéki várak közé tartozik. Jókai Mór is belefűzte regényébe, hiszen részben itt játszódik „A lőcsei fehér aszony” története. A vár valamikor a Bebek és az Andrássy család tulajdona volt. A kuruc háborúk alatt II.Rákóczi Ferenc is lakott falai között. A kuruc harcok után a bécsi udvar nem romboltatta le mivel „csak” kastélynak tekintették.

Sietnünk kellett mivel a napi programban szerepelt még a **Dobsinai Jégbarlang** megcsodálása is, mely Európa legjelentősebb jégbarlangjai közé tartozik. Bejárata 972 m magasságban a „Szlovák paradicsomban” található. Létéről már régóta tudtak, de senkinek sem volt bátorsága leereszkedni a mélységbe. A barlangot 1870-ben Ruffinyi Jenő bányamérnök vezetésével kezdték feltárni és 1871-től nyílt lehetőség látogatására, 1887-től már villanyvilágítás mellett. Egészen 1947-ig a „Nagy teremben” korcsolyázásra is nyílt lehetőség, ahol az átlaghőmérséklet 0 °C fok.

A jégbarlang megtekintése után folytattuk utunkat Poprád irányába, ahol először pillanthattuk meg a Tátra impozáns bérceit. Késő délután érkezünk meg a szálláshelyre a Tatranecek kempingbe, ahol tetszés szerint sátorban vagy faházikókban tölthetjük az éjszakákat, jó körülmények között.

„Alattunk a Tátra”
(Perei Árpád albumából)

**Magyarországi és Erdély-i turisták
a Gerlachfalvi csúcson, szlovák idegenvezetővel**
(Perei Árpád albumából)

A Magas Tátra (Vysoké Tatry) a világ egyik legkisebb kiterjedésű magashegysége, egyúttal itt találhatóak a Kárpátok legmagasabb csúcsai, melyek meghaladják a 2600 métert (például a Gerlachfalvi csúcs, 2655m). A hegység fenséges látványt nyújt a Szepesti medence felől, mivel hirtelen emelkedik a magasba. Hossza csupán 27 km, szélessége pedig 17 km, de ha nyugat felől hozzászámítjuk a Liptói havasokat és kelet felé a Bélai havasokat is, akkor a Magas Tátra teljes hossza 76 km. Északi része, amely átnyúlik Lengyelország területére is, meredekebb, vadabb míg déli része szelídebb. Geológiai összetétel szempontjából nagyrészt gránithegység, ennek köszönheti magasságát.

A jégkorszakban állandó jég réteg borította magasabb részeit, napjainkban állandó jég réteg már nem található, bár egykori eljegesedések nyomai még most is több helyen megfigyelhetők. Kisebbségben hófoltok árnyékosabb helyeken, mely szakadékokban és rejtett völgyekben még augusztusban is láthatók. A hatalmas, eltűnt gleccserek a legtöbb völgyben morénákat és gleccsertavakat hagytak hátra. A legismertebb tavak: Nagy Hincói, Poprádi, Csorba, Batizfalvi és a Morskie Oko (Lengyelországban). A Magas Tátra-beli hegyi és gerinctúrák csaknem kizárólag sziklatúrák és számos helyen csak lánckorlát segítségével oldható meg a biztonságos haladás.

A Tátra turisztikai feltárását még az 1850-es években a Magyar Kárpát Egyesület tagjai kezdték el és a Karpathenverein folytatta, számos német turista résztvételével, majd 1921 után a Csehszlovák illetve a Szlovák Turista Klub. Napjainkban a turisták száma egyre nő, fontos bevételhez segítve Szlovákiát és Lengyelországot.

Első nap rossz, esős időre ébredtünk, mégis elindultunk, elvégre „rossz idő nincsen, csak lusta turista”. Mi a Nagyszalóki csúcsra (Slavkovský štít) induló csoporthoz csatlakoztunk. A busz elvitt Ótátrafüredre, innen indultunk fel a 2452 m magas csúcsra. Ótátrafüred 1010 m magasságba lévő legfontosabb tatrai idegenforgalmi központ, fejlődése már az 1800-as években megkezdődött, nagyszerű kiindulópont számos hegyi és gerinctúrához. Sajnos az idő nem javult, kezdetben szemerkélő esőbe haladtunk felfelé, a tájból nem sokat láttunk mivel köd ereszkedett ránk. Visszafelé a köd hirtelen felszállt és megpillanthattuk a fenséges Lomnici csúcsot, ahova két nap múlva fel is jutottunk. Sikerként megfigyelünk még egy elég népes zerge csordát is.

Balázs István

(a beszámoló folytatását lásd a harmadik oldalon)

**Útjelző – Az Erdélyi Kárpát Egyesület Bánsági Osztályának
negyedévenként megjelenő ismertetője * Szerkeszti: Illés Mihály *
www.ekeban.home.ro e - mail: utjelzo@ekeban.ro**